

VROUWENVRAGEN

Van Protest en Manifest.

III.

Een legioen van vrouwen is alzo den strijd begonnen tegen het voorgestelde wetsontwerp tot beperking van den arbeid buitenshuis van de gehuwde vrouw. O ja, ze strijden haar strijd op zeer vreedzame wijze, met vergaderingen en mani-

Ziedaar, even beknopt als duidelijk de politieke beteekenis, de noodlottige beteekenis voor ons werelddeel, van dit proces, van de methode van den tiran van Rusland, om zijn heerschappij te bevestigen in naam van het socialisme.

„Mijn woorden”, schrijft Blum, „zullen mogen worden geëxploiteerd door de gemeenschappelijke vijanden van de Sovjet-Unie en het socialisme. Het is niet mijn schuld. Waarom verplicht men ons, te kiezen: te spreken, wat gevaarlijk is, of te zwijgen, wat schande zou zijn?”

„Het Volk”, dat deze zinnen overneemt, voegt eraan toe:

„Het woord van Léon Blum in dit geval heeft bijzondere waarde. In de Socialistische Internationale is de Fransche partij de kampioen voor de eenheid van actie tusschen communisten en socialist, ook op internationaal gebied. Zij is de eenige partij, die in haar eigen land ze ook in praktijk heeft gebracht. Bij de jongste regeringscrisis heeft Blum getracht, een ministerie te vormen, waarin ook de communistische partij zou zijn vertegenwoordigd. Indien het nog niet is gekomen tot een fusie tusschen de communistische en de socialistische partijen van Frankrijk, is Léon Blum de laatste dien men daarvoor verantwoordelijk kan stellen. Indien de fusie was tot stand gebracht, hoe zou het er dan nu met de eenheid uitzien?”

En het neemt met volle instemming Blums woorden over, wanneer hij zegt:

„Niets ter wereld kan mij ertoe brengen, mijn vriendin Madeline Paz” (die in het proces te Moskou als een samenzweerster tegen de Sovjet-unie voorgesteld wordt, maar deze beschuldiging verwierpt), „uit te maken voor een leugenaar, en mijn vriend Dan” (idem) „voor een leugenaar en een spion. Geen socialistisch staatsbelang kan mij beletten, met luide stem mij met hen volledig solidair te verklaren”.

Merkt ge de zwakheid van Blums betoog? Is er bij hem iets van principiële verzet tegen het bolsjewistisch bewind? Bemerkt ge bij hem een oprechte afkeer van het revolutionaire bewind? Heeft, wat in Moskou geschiedt, hem de oogen geopend?

Niets van dat alles!

De „politieke beteekenis” van het proces treft hem. Het is zoo „verschrikkelijk onverstandig” van het Sovjet-bewind geweest te handelen, als het nu doet. Het gaat tegen de „belangen van den vrede” in. Enzovoorts.

Zoo waren ook de Webb's bezorgd over den „slechten naam”, dien de Sovjet-republiek krijgt, en over de „ongunstige kritiek, welke zij door haar op wraak gelijkende daden uitlokt”. Zoo laakten deze lieden eveneens op utiliteitsgronden het gewelddadig optreden tegen de „religie”.

De „uitwendige verschijnselen”, het „gedrag naar buiten”, het „uiterlijk” wordt door Blum veroordeeld, niet het levensbeginsel. Moskou had „tactischer” moeten handelen, dan zou Blums pleidooi voor samenwerking (zoo in het belang van den wereldvrede), „zijn kracht behouden hebben”. Nu wil niemand luisteren, spotten ze zelfs met zijn goede bedoelingen!

En dezelfde man, die zoo jammerd en klaagt, aarzelt op hetzelfde oogenblik niet met zijn plannen om ook communisten in de regering op te nemen, menschen, die Moskou slaafs dienen, die zich volkomen aan de bevelen van Stalin onderwerpen, die de woedende scheldwoorden jegens Blums vrienden ook op hun lippen nemen en het geweld van den Moscovischen machthebber luide toejuichen.

Wanneer Stalin straks een tijd van zijn vervolgingen rust, zal Blum weer spreken van bondgenootschap en vrede, zal hij zijn „pogingen tot toenadering” weer voortzetten, zal hij alles in het werk stellen om de bloedige dagen van Maart 1938 uit het geheugen te verdringen. Het zijn dan voor hem „droevige episodes”, meer niet.

Zulke critici als Blum zijn gevaarlijker dan de bewonderaars der Sovjet-unie. Zij weten in sommige kringen vertrouwen te wekken. De jammerklachten, die zij maken, ontroeren velen. Maar wees het volk, dat daarop vertrouwt! Zij zetten hun ondermijnd werk voort. En streven of zelf naar de dictatuur of bereiden de komst van andere dictaturen voor.

A. B. t. B.

festen en artikelen, maar de felheid is er niet minder om. En de eendracht evenmin. Hebben niet tweeduizend dames tegelijk een protestbriefkaart aan den minister gestuurd? De post moest ze bij pakjes tegelijk bezorgen. Maar het effect zou werkelijk grandiozer geweest zijn, wanneer de kaarten als confetti om des ministers hoofd gedwaald hadden, bij wijze van papieren kogelregen.

Zijn dan al deze vrouwen zóó gebrand tegen des ministers principe: de getrouwde vrouw vinde haar levensstaak in haar gezin? Ik kan het niet gelooven.

Ten eerste hebben al de ongetrouwde dames, die aan de actie meedoen, niets te verliezen. Bij haar schijnt het meer een soort angstpsychose te zijn, dat er binnen een half jaar nog een tweede wet verschijnen zal, die óók aan alle meisjes het werken op het breede terrein van het maatschappelijke leven zal verbieden, en ze weer terug zal dringen naar enkel huishouding en verpleging. Een echte, ongemotiveerde angstpsychose is dat, want we zouden eerst een nationaal-socialistische dictatuur in Nederland moeten krijgen, voordat zóó iets mogelijk zou kunnen worden. En aan een Mussert-regiem zijn we waarlijk nog niet toe. Niemand. Noch socialist, noch liberaal, noch al, wat zich rechts noemt. Deze vrees is dus werkelijk ongegrond.

En de getrouwde dames? Hebben ze allemaal in stille of in overdrukke oogenblikken niet stuk voor stuk eens het conflict gevoeld tusschen gezin en werk-buitenshuis? En hebben ze toen niet allemaal gewenscht, diep in haar hart, om vrij te zijn van bindingen buitenshuis en zich geheel en al te kunnen wijden aan man en kinderen? Ach, diep, heel diep in haar binnenste, zijn ze het wel heelmaal met des ministers principe eens. Maar het is bitter moeilijk een publieke streep door eigen levensopzet te halen. En wordt, wat men los moet laten — ook al heeft men dit soms in stille oogenblikken gewenscht — niet dubbel dierbaar? En daarom geloof ik, dat ook de getrouwde vrouwen in haar diepste innerlijk niet zóó erg met den minister verschillen, maar haar verzet het meest de uitwerking van het wetsvoorstel geldt.

Want naast het principe staat de uitwerking er van. En hoe heeft minister Romme zich die nu gedacht? Wel, heel eenvoudig. Hij is met beide beenen in de volle werkelijkheid van het praktische leven gaan staan. „Kijk eens”, heeft hij gezegd, „de Regeering gaat van de gedachte uit, dat de getrouwde vrouw in haar huis behoort. Op welke manier kan de Regeering nu aan de maatschappij laten zien, dat ze er zoo over denkt. Eenvoudig, door voorzoover ze met haar verschillende regeringslichamen met de gehuwde, werkende vrouwen in aanraking komt, deze naar haar gezinnen terug te doen keeren. De gehuwde onderwijzeressen, etc. werden reeds ontslagen, laten we datzelfde nu ook toepassen op alle andere getrouwde vrouwen”. En zoo wil dit wetsontwerp een verbod van arbeid in fabriek, kantoor, winkel, landbouwbedrijf etc. voor alle vrouwen, die als vrouw en moeder een gezin te verzorgen hebben.

Maar aangezien er geen wet zonder uitzonderingen is, zoo is het ook hier. Dit verbod zal, kort gezegd, niet van toepassing zijn:

a. wanneer de vrouw kostwinster is (een weduwe bijv. of wanneer de man ongeneeslijk ziek is, en dergelijke gevallen);

b. bij het verrichten van huiselijke diensten als huisnaaister en werkvrouw, omdat dit slechts ongeregeld gebeurt en dus moeilijk te controleren valt.

c. Als het werk in de onderneming het vordert, bijvoorbeeld als de werkvrouw 's zomers in den drukken hooitijd de koeien zou gaan melken op de boerderij.

d. wanneer de verdienste van den man zóó gering is (voor de groote steden heeft men hier aan een minimum van f25 gedacht, voor het platteland is dit naar verhouding natuurlijk lager), dat het gezin er in geen geval van zal kunnen rondkomen.

Zóó zijn in groote trekken de voorstellen van den minister. Wat vindt u er van? Aardig mee eens? Vrij logisch doorgedacht en rekening houdend met het praktische leven?

Ja, dat is zoo, maar...

De minister heeft van een principe gesproken, zeggen de protesteerende dames, en een principe — dat is toch iets absoluuts! Dat verstaat zich moeilijk met uitzonderingen en praktische aanpassing. Dat vraagt een uitgesproken „ja” of „neen”. Waarom geldt het principe dan wel voor de een en niet voor de ander? Waarom is er dan geen verbod voor de vrouwen in de vrije beroepen, voor vrouwelijke advocaten, tandartsen, dokters, en zoo vele meer? Waarom niet voor de vroedvrouw en de baker, voor de bakkersvrouw, die ieder oogenblik door de winkelbel uit de huiskamer naar de toonbank wordt geroepen? Waarom wel voor de werkster, die de kantoren schoonhoudt en waarom niet als diezelfde werkster thuis de studeerkamer van mijnheer doet?

In een heel lang manifest, ondertekend door twintig verenigingen, waaronder ook de academisch gevormde christenvrouwen zich schaarden, hebben de dames al deze ministeriële inconse-

quenties bij elkaar gezet. En ze hebben dat blijkbaar met een stil gevoel van welbehagen gedaan. „Zie je wel, het klopt helemaal niet. Fijn, dat geeft ons zooveel argumenten te meer”.

Maar toch zijn die argumenten slechts schijn. Want de minister heeft helemaal geen algemeen verbod bedoeld. Hij heeft alleen, via de beschermde beroepen, van regeeringswege een principe willen uitdragen in de hoop, dat dit ook de gewetens van de in de vrije beroepen werkende vrouwen zou toespreken en die vrijwillig zullen navolgen, wat de anderen wettelijk geboden wordt, n.l. bij haar enorm-gewichtvolle gezinstak geen andere „baan” op zich te nemen. En is er niet een hemelsbreed verschil tusschen de werkster, die voor een dagje in de week een werkhuis heeft, en zij, die elken avond van vijf tot zeven, half acht of nog langer er uit trekt om de groote kantoren of scholen schoon te maken? En hoeveel gelegenheid is er nog niet voor de bakkersvrouw om tusschen het helpen der klanten door een oogje op de kinderen te houden, al moet het toegestemd, dat de tank van zulke vrouwen wel extra inspanning en extra toewijding vraagt. „Maar”, zooals een harer schreef, „het geeft geen ontvriking van het gezin. Het geeft juist omgekeerd een sterken band tusschen man en vrouw, omdat zij samen op deze manier dagelijks het belang van hun zaak op het hart dragen en dienen. Ze hebben zooveel samen te praten aan het eind van den dag, hij over de klanten buiten, zij over die van binnen, en onwillekeurig wordt zóó „de zaak” het groote saambindend element tusschen man en vrouw, ouders en opgroeiende kinderen”.

Of er dan heel geen bezwaren zijn tegen de uitwerking van den minister? Ik meen, in alle bescheidenheid, van wel.

Persoonlijk lijkt me zoo'n wet, die op principiële basis gebouwd werd, niet af te zijn, wanneer ze niet verwante terreinen terzelfdertijd principiële behandelt.

Dit springt het meest naar voren bij de onder d. genoemde uitzondering, waar het toegestaan wordt, dat een vrouw mee gaat werken, wanneer de verdienste van den man een bepaald minimum niet bereikt. Heeft zóó'n gezin met minimum-inkomsten de moeder niet noodig, niet nog veel harder noodig dan vele andere gezinnen? En juist daár zal de vrouw er uit moeten loopen, niet maar eens een keertje, als werkvrouw of voor een waschdag, maar elken dag opnieuw, elken Maandagmorgen tot Zaterdag toe. Zij zal naar de fabriek moeten met zijn de-regelmaat-van-het-gezin-verstorende drieploegenstelsel, in de vroege ploeg de man, in de middagploeg de vrouw, bijna nooit samen thuis. En wie zorgt er voor de kinderen? Of ze zal moeten wieden op het bouwland, in de brandend-heete zon, uren achtereen. Ze zal moeten werken tusschen allerlei manvolk met hun gore grappen. Ze zal geld thuisbrengen, ja, zeker, maar haar kinderen worden groot op straat en om haar eigen vrouweziel groeit het eelt...

Hebben deze vrouwen dan geen recht op wat anderen als plicht moet worden voorgehouden? En zoo vraagt deze principiële wet om nog een andere wet — veel moeilijker nog en veel ingewikkelder — een wet, die het groote vraagstuk van het gezinsloos, van loon naar bekwaamheid en loon naar behoefte, regelt.

Hetzelfde geldt van de uitzonderingen onder a.: de weduwen en andere kostwinsters. Ach, in onzen Bijbel wordt dit vraagstuk zoo duidelijk uiteengezet. Is er wel één, aan wie zooveel barmhartige aandacht wordt besteed als de weduwe, als aan de gezinsmoeder zonder natuurlijke verzorger? Als dan een regering positief-christelijke principes het volksleven in wil dragen, vraagt het ééne voorstel onherroepelijk om een volgend.

Een groot bezwaar tegen minister Romme's uitwerking is ook zijn gelijkstelling van huwelijk en concubinaat. Des ministers gedachtegang is hier verklaarbaar. Hoeveel huwelijken van werkende vrouwen worden waarschijnlijk opzettelijk kinderloos gehouden? Zullen zulken nu niet de bezwaren van deze nieuwe wet ontvluchten door een leven in concubinaat? En dit wil de minister stellig voorkomen, door dezelfde wetsbepalingen ook voor zulke vrouwen te laten gelden. Toegegeven, dat het opzettelijk kinderloos gehouden huwelijk weinig anders is dan concubinaat, dan nog late men dezulken met rust. Wie een zoo duidelijk uitgesproken en in het volksleven nog zoo bewaarde Goddelijke wet als het wettige huwelijk is op zijn zel, och, laat die ook maar de klem van mensche lijke wetten ontloopen. Of al weer — naast deze principiële wet tot bescherming van het gezin kome een andere principiële wet: bescherming van het huwelijk en strafbaarstelling van het concubinaat. Of valt dit buiten de bevoegdheid van de Overheid?

En wat moeten nu de 25 procent gehuwde vrouwen, die géén kinderen of geen kinderen méér te verzorgen hebben? Moeten die dan maar met de handen over elkaar gaan zitten, als het huiswerk aan den kant is? O neen, volstrekt niet. Laten ze allereerst een lieve vrouw voor haar mannen zijn, op gevaar af, dat ze hem gruwelijk verwennen. Laten ze een lieve, meelevende, gezellige grootmoeder worden, die onuitputtelijk is in verrassinkjes voor de kleinkinder-

tjes en de
het groote
dragen, zie
Waarvoor
hart vervu
en handen
zelf heeft.

Het vrou
als men h
offer van
wel, die t
huwelijk r
Die is al
van het e
waard. Ma
op dezen
vrouw e

We citee
Prof. Hepp
over het „h
schreef re

Men h
want ik
gevoel h
Men z
beschouw
Ziet m
ander in
Begriep
telsoptat
torische
moet voe

Ik verme
wel ingezie
wordt is ni
hij opmerk
niets dan

„Or
In Gelde
„uit de ges
dat onze le
derheid uit
1869”. Eer

Maar
den Kerl
gezegd, s
van 1860
weest. W
Reeds
tus kwar
zichte v
Meijer e
methode
in prakt
broeders
leden de
aangezie
keerd m
deel niet
king ove
pend” of
d. Vegt
broeders
derlijke
verschill
der omst
huisbezoi
nadestaa
nen alle
Tout con

In het „
lezen wij h

a a

Bij het
Heerings
een pass
tweer, s
leek of
beteeken
wij Hem
slaan wij
en opsta
— nietw
en dood
„dood en
Alleen
teekenen
Heenvlie

We zijn
zaak eens.
bekende te
nieuwen i
ongemerkt
de woorden
staande ni
een „teel
de) zaak,
onlangs le
Barth's ges